

Terugblikken met vooruitstrevende pionier

Co Vos: "De romantiek van de handel is weg"

Co Vos (65) is officieel per 1 januari teruggetreden uit het bedrijf Joh. Vos Capelle b.v. Met deze pionier uit de groensector kunnen we terug op ontwikkelingen bij het onderhoud van golfbanen en sportvelden. Co stond mede aan de wieg van vele innovaties, die het onderhoud van het 'gras' golfbanen en sportvelden een professionelere status gaven. Hij ondersteunde dat met vele tientallen lezingen en de organisatie van tal van studiereizen.

Auteur: Broer de Boer

Co Vos is momenteel druk met een afscheidstournee langs zijn relaties in zuidelijk Nederland. Vooral voor greenkeepers en fieldmanagers beneden de grote rivieren is Co Vos een begrip. Maar ook daarboven is Vos geen onbekende. Co is vanwege zijn leeftijd als aandeelhouder uit het familiebedrijf gestapt, maar het werken zit er voor hem nog niet op! Co gaat zich binnen de Afdeling Groen, Sport en Recreatie één tot twee dagen per week richten op greenkeepers en fieldmanagers in het gebied boven de grote rivieren. Daar ligt voor dit allround groenbelevingsbedrijf nog een stuk werkterrein braak. Co Vos stond onlangs zijn kantoorruimte af aan zijn zoon, Jeroen, die een directiezetel overnam. De andere zoon, Ronnie, wordt algemeen directeur. In zijn 'nieuwe' kantoor vertelt hij met passie

over de verbeteringen die zich voltrokken in het onderhoud van sport- en golfvelden.

Totaalpakket

Co ging op zeventienjarige leeftijd voor het familiebedrijf werken en van vanaf 1973 ging hij zich bezighouden met het openbaar groen, sportvelden en de golfbanen. Dat was een nieuwe tak voor het bedrijf in Sprang-Capelle dat zich tot dan toe richtte op de boomteelt en de tuinbouw. Deze nieuwe divisie van Joh. Vos Capelle is sindsdien gegroeid tot één van de weinige Nederlandse bedrijven die een totaalpakket aanbiedt van alle producten bestemd voor onderhoud en aanleg van sportvelden en golfbanen. Van pvc-leidingen tot aaltjes voor engerlingenbestrijding; van langzaam werkende organische

meststoffen tot Merit Turf; van veiligheidskleding tot materiaalkeuringen en trainingen.

Joh. Vos Capelle heeft een belangrijke rol gespeeld bij de introductie van de langzaam werkende meststoffen in de begin jaren 70 en, in een later stadium, de levering van organische meststoffen. Beide ontwikkelingen zijn belangrijk geweest voor het onderhoud van sportvelden en golfbanen. Regelmatig stuit de redactie van dit vakblad op professionals die al jaren lang gebruik maken van producten uit de Vosca-lijn, altijd gecombineerd met een maatadvies voor de bemesting van Co of één van zijn drie collega's.

Zeventiger jaren

We vragen de pionier naar de situatie bij zijn aantreden in 1963 bij het familiebedrijf. Co

Vloeibare meststoffen, vormen onderdeel van het leveringsprogramma.

Co Vos neemt op 65-jarige leeftijd een nieuwe uitdaging aan, maar is ook met plezier gestart met het golfspel.

Vos: "In de 70-er jaren was er sprake van een relatiemarkt en er was veel kennis van bomen, planten, groene inrichting en landscaping. Men maakte gebruik van vele soorten bestrijdingsmiddelen en dat was normaal. Greenkeepers waren bovenal hardwerkende mensen met een landbouwachtergrond die hun kennis kregen van (Engelse) adviseurs en een baancommissie die het meestal beter dacht te weten dan de greenkeeper. Bekende Nederlandse adviseurs waren Leo Kappe, Henk Kamp en Klaas Swart. Met de komst van NOC*NSF, waar Henk Kamp werkzaam was, werd de start gemaakt van een wetenschappelijke benadering van het onderhoud van de grasmat, de kwaliteit van de meststoffen en het graszaad. Een bekende uitspraak van Klaas Swart, die nu nog steeds geldt was: 'De groeilijn vasthouden'. Heel vaak kwam de kennis voort uit de tuinbouw, waar men al verder was met specifieke meststoffen, sporenelementen en bodemverbeteraars. Specifieke kennis in het greenkeepersvak en bij de opzichters Openbaar Groen? Dat kwam pas later. Een hoofd van de plantsoendienst deed zowel openbaar groen als de sportvelden."

"Introductie langzaam werkende en organische meststoffen"

Bodem en bemesting

Co vervolgt: "De beoordeling van grondmonsters was volledig gebaseerd op de landbouwkennis zodat grote hoeveelheden Kas en triple- of super-

fosfaat werden geadviseerd. Dat die producten uitspoelden? Daar stond men niet bij stil! Voor mij was dat reden meststoffen te introduceren die de nutriënten langzaam aan het gewas afgaven. Onderhoud van de grasmat van een sportveld bestond uit - circa 35 keer - maaien, rollen na een vorstperiode en na veel regen, slepen, beregenen. Tijdens de periode van groot onderhoud van sportvelden ging het om egaliseren met zwarte grond, beluchten met de messenbeluchter, het strooien van edelcompost van de VAM uit Wijster, wat eigenlijk ingewerkt moest worden, maar zelden gebeurde. Het doorzaaien van sportvelden werd in die tijd nog met 50 kilogram SV 7 gedaan. Vegen, vertidrainen, fieldtopmaker, specifieke beluchtingmachines? Die kwamen pas later evenals het beregenen op maat. Onderhoud gebeurde meestal in eigen beheer, groot onderhoud en het maaien van sloten en bermvormde hierop soms een uitzondering. Greenkeepers gebruikten ook dikwijls Engelse meststoffen met een onduidelijke herkomst en zwavelzure ammoniak. Pas eind 70-er jaren kwamen de kleinkorrelige kunstmeststoffen voor het gebruik op greens. Organische meststoffen waren grof van structuur en ze stoven. Coatings werden in de eind 70-er begin 80-er jaren geïntroduceerd vanuit de VS en er werd geëxperimenteerd met osmo-coatings en het op Isodur gebaseerde Floranid. Vaak was de kennis van de greenkeeper hierover slechts gebaseerd op eigen ervaringen en die van de adviseurs."

Kennisverbreding

"Gelukkig is het kennisniveau van greenkeepers

"Eén van de weinige Nederlandse bedrijven die een totaalpakket aanbiedt"

en fieldmanagers door het invoeren van specifieke studiemogelijkheden via de P3 Transfer, HAS en IPC Groene Ruime sterk verhoogd", meent Co. "Specifieke werkzaamheden op sportvelden worden nu vaak uitbesteed en de greenkeeper heeft de loods vol staan met specifieke machines. Qua methoden en materieel hebben Hay Aerts en Ko Rodenburg een behoorlijk stempel gezet op de modernisering van het onderhoud van de grasmat. De graszaadleveranciers hebben onderzoek gedaan naar de juiste grassoorten en -mengsels. Meststoffen en grondverbeteraars worden nu volop aangeboden. De adviseurs hebben een brede kennis en de grondmonsters zijn specifiek voor het doel waarvoor ze worden aangevraagd. Het onderzoek naar schimmels, onkruiden en insecten is professioneel te noemen. De kennis zat in de vorige eeuw bij enkelen, thans is er deskundigheid op een zeer breed gebied. Vooral de eisen aan het gebruik, vooral gerelateerd aan het milieu, zijn veel zwaarder dan vroeger. De romantiek van de handel is weg, het gunnen op basis van kennis, vertrouwen en kunde wordt steeds minder. Gebruikers stellen steeds meer eisen. De trend van inschrijven en in zee gaan met de laagste inschrijver, zoals bijvoorbeeld bij volledige uitbesteding van onderhoud van golfbanen, bevordert de geleverde kwaliteit niet. Volgens mij zet dat de deskundigheid soms

Het tweestippelige Nederlandse lieveheersbeestje, de *Adalia bipunctata* wordt nu inheems vermeerdert

op een laag pitje. In hoeverre de kwaliteit van een sportveld of golfbaan hier onder te lijden heeft? Dat is een open vraag!”

“Heel vaak kwam de kennis voort uit de tuinbouw”

Lieveheersbeestjes

Toch is de innovatie waar onze pionier met het meeste plezier aan terugdenkt de introductie van lieveheersbeestje bij de bestrijding van bladluis. Co Vos was de man die in 1994 dit insect vanuit de VS introduceerde in de strijd tegen bladluis in lindebomen. Co: “Bladluizen kunnen massaal voorkomen in de lindeboom. Ze scheiden een plakkerige zwarte stof af, bekend onder de naam roetdauw, en dat is bijzonder vervelend als dat op autodaken en bestrating terecht komt. Het product, de lieveheersbeestjes, deden perfect hun werk. Maar op enig moment mochten deze ‘exotische insecten’ niet langer meer geïmporteerd worden vanwege de Flora- en faunawet. Dus moesten we terugvallen op inheemse soorten. We hadden daarbij de keuze uit een Duitse soort, een Midden-Europese soort en een Nederlandse soort. Uiteindelijk hebben wij gekozen voor het tweestippelige Nederlandse lieveheersbeestje, de *Adalia bipunctata*. Deze wordt nu inheems vermeerdert door Koppert Biological Systems, een bedrijf waar wij ook veel zaken mee gedaan

hebben. Tegenwoordig worden echter niet meer de lieveheersbeestjes aangeleverd maar de larven van deze nuttige insecten.”

Werking aantonen

Co Vos vervolgt: “Wij hebben dus regelmatig op verzoek van klanten en producenten op biologie gebaseerde producten beoordeeld. Ik kan rustig zeggen dat slechts één op de tien goed onderzochte producten daadwerkelijk een positief resultaat laat zien. Als bedrijf hanteerden wij altijd als standpunt dat bij de introductie van een nieuw product de werking ervan aangetoond moest zijn bij de Plantenziektkundige Dienst of bij een ander gerenommeerd Nederlands onderzoeksinstituut. Regelmatig gingen we ook op basis van klantvragen innovatietrajecten in. Dan denk ik bijvoorbeeld aan de ‘langzaam werkende’ meststof die we leveren voor toepassing direct na doorzaai. Circa 75 procent van de nutriënten uit de coating is direct beschikbaar; de rest komt na verloop van tijd vrij.

Innovatief zijn, ontwikkelen van nieuwe producten en nauw samenwerken met onderzoeksinstituten en fabrikanten gaven ons steeds een voorsprong op andere bedrijven. Maar ook als er plantenziekten, insecten of onbekende onkruiden gemeld werden, zocht ik de naam en leefwijze uit. En indien dat mogelijk was zocht ik ook naar de beste bestrijdingswijze. Toegegeven: onze

producten zijn niet goedkoop, maar ik zie teveel partijen die een graantje mee willen pikken uit deze bijzondere markt. Ze bieden dure producten aan en trachten zonder noemenswaardige onderbouwing met objectieve praktijkgegevens een forse omzet te pakken. En let maar eens op: het zijn eendagsvliegen.

“Let maar eens op: het zijn eendagsvliegen”

Onderzoek

In zijn loopbaan is Co Vos vaak in aanraking gekomen met onderzoek en hij schaamt zich er niet voor om bij zijn adviezen terug te vallen op onderzoek en publicaties van onderzoekers van twintig jaar geleden. Co Vos: “Met de deskundigheid van die onderzoekers was niets mis mee. Ze deden hun werk in een tijd dat NOC*NSF relatief veel geld in onderzoek stopte, een lijn die voor sportvelden eigenlijk door de BS&C is voortgezet. Binnen de Nederlandse golfbranche zie ik niet zo’n sterke gestructureerde en doelmatige aanpak in het onderzoek om de grasmat te verbeteren. Daar zijn het vooral de commerciële bedrijven die onderzoek doen. Het gebeurt nogal eens bedrijven zwaaien met onderzoekrapporten van onbekende buitenlandse onderzoeksinstituten om hun product aan de man te brengen. Ik heb overigens veel respect voor de wijze waarop de graszaadsector bezig is met innovaties in de verschillende grassoorten.”

Genieten

In hoeverre neemt Co Vos wat meer ruimte om te genieten van het leven nu hij zich teruggetrokken heeft uit het bedrijf maar min of meer toch weer een nieuwe uitdaging aanneemt? Co: “Ik zie dat pionieren boven de grote rivieren niet als een belasting, heb er wel zin in zelfs. Ik heb altijd volop genoten van mijn werk en de contacten met greenkeepers en fieldmanagers. Wat dat betreft verandert er - gelukkig - niet veel voor me. Ik ben overigens wel gestart met golfen, daar gun ik mezelf nu eindelijk de tijd voor en ik geniet er met volle teugen van.”